

Література

1. Половинкіна Р.Ю. Етапізація та періодизація антикорупційного законодавства в Україні. *Держава та регіони. Серія «Право»*. 2019. № 3(65). С. 22-27.

УДК 343.26(043.2)

Лабик А.Р., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна
Науковий керівник: Ющик О.І., к.ю.н., доцент

УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО, ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Ефективність застосування норм права залежить не тільки від факту наявності механізму їх реалізації. Не менш важливим чинником залишається доступність та зрозумілість положень чинного законодавства, а також їх однакове тлумачення. Не дивно, що визначальним фактором, завдяки якому стає можливим використання тієї чи іншої правової норми, є усвідомлення її змісту суб'єктами правозастосування. Серед питань у сфері призначення судами України обмежувальних заходів щодо осіб, які вчинили домашнє насильство, та які потребують належного роз'яснення, слід виокремити ті, що пов'язані з умовами застосування вказаних спеціальних заходів кримінально-правового характеру. Розглянемо їх детальніше.

Проаналізувавши статтю 91-1 Кримінального кодексу України, можна виділити кілька умов застосування обмежувальних заходів, серед яких:

- досягнення особою, яка вчинила злочин, пов'язаний з домашнім насильством, вісімнадцятирічного віку;
- призначення покарання, не пов'язаного з позбавленням волі;
- звільнення особи від кримінальної відповідальності з підстав, передбачених кримінальним законодавством;
- звільнення від кримінального покарання [1; 4, с. 51; 5, с. 91].

Розглядаючи першу умову, слід відзначити, що її не слід тлумачити як таку, що виключає можливість впливу на неповнолітнього домашнього кривдника. Так, норми Законів України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків» та «Про запобігання та протидію домашньому насильству» стосуються застосування окремих заходів і щодо суб'єктів, молодших за вісімнадцять років. У цілому вони

регулюють питання проходження особою програм для кривдників та передбачають врахування вікових та психологічних особливостей дитини [2; 3; 4, с. 51].

Наступна умова – призначення покарання, не пов'язаного з позбавленням волі. Вважаємо, що дане положення є логічним, адже факт позбавлення особи волі стає чинником, який перешкоджає кривдникові будь-яким шляхом впливати на потерпілу особу. До покарань, які виключають можливість застосування до особи обмежувальних заходів, слід віднести ті, які пов'язані з повною ізоляцією особи від суспільства, зокрема арешт, позбавлення волі на певний строк та довічне позбавлення волі [5, с. 91].

Однією з умов варто назвати також звільнення особи від кримінальної відповідальності. Підстави такого звільнення передбачені виключно Кримінальним кодексом України та містяться у статтях 44-49 (загальні підстави, як-то передача особи на поруки, примирення винного з потерпілим, дійове каяття і т.і.), статті 97 (щодо неповнолітніх), а також окремих статтях Особливої частини КК України, котрі є спеціальними та використовуються щодо конкретних складів злочинів (наприклад, ч. 2 ст. 111, ч. 3 ст. 263 Кримінального кодексу тощо) [1]. У випадку звільнення кривдника від кримінальної відповідальності складно обмежити його можливий негативний вплив на жертву. З огляду на це єдиним ефективним засобом у подібній ситуації є саме застосування обмежувальних заходів.

Останньою з досліджених умов призначення обмежувальних заходів є звільнення особи від кримінального покарання. Його підстави передбачені розділом XII Загальної частини Кримінального кодексу. Вважаємо, що саме дана умова викликає труднощі у процесі правозастосування, адже в більшості проваджень, які завершуються звільненням особи від відбування покарання з випробуванням, суди обмежуються покладенням на засудженого обов'язків, передбачених статтею 76 КК України, адже виправлення останнього, на їхню думку, можливе без реального відбування покарання [6]. Проте слід наголосити на тому, що застосування обмежувальних заходів спрямоване на досягнення особливої мети, яку не слід ототожнювати із загальними цілями кримінальної відповідальності. Тому покладення на засудженого обов'язків, передбачених статтею 76 КК України не виключає застосування положень статті 91-1 Кодексу.

Як висновок, варто вказати, що кожна з названих умов закріплена на законодавчому рівні, тому не може виникати жодних сумнівів щодо того, чи обов'язковим є їх застосування судами при призначенні обмежувальних заходів. При цьому потрібно врахувати, що у кожному випадку необхідною є наявність двох умов, однією з яких є досягнення

повноліття особою, яка вчинила домашнє насильство, іншою – 1) застосування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, або 2) звільнення від кримінальної відповідальності чи 3) покарання.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3411>
2. Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.08.2005 р. № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#n361>
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#n6>
4. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М.І. Хавронюка. Київ: Ваіте, 2019. 288 с.
5. Павлова Т.О. Правова природа обмежувальних заходів за чинним Кримінальним кодексом України. *Правова держава*. Київ, 2019. № 34. С. 89-94.
6. Вирок Золочівського районного суду Львівської області від 5 листопада 2020 р. Провадження № 1-кп/445/187/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92792315>

УДК 343.9 (477)(043.2)

Лабунець К.С., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків, Україна
Науковий керівник: Луценко І.Г., к.ю.н.

РОЛЬ СІМ'Ї У ПРОФІЛАКТИЦІ СУЇЦИДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Проблема існування самогубств як соціального явища традиційно притягує до себе увагу громадськості, церкви, наукової спільноти, держави. Вивчення феномену самогубства, з метою зменшення його рівня і протидії детермінантам, що його породжують та підживлюють, носить міждисциплінарний характер, оскільки є складним багатоаспектним явищем.

Пік суїцидів припадає на старший підлітковий вік – 14-16 років. Діти молодші за 11 років теж думають про трагічні фантазії під час глибокого відчаю [1]. Ці дані підтверджуються керівницею департаменту захисту дітей та протидії насильству Офісу генерального прокурора Юлією